

podnebu. Od nas na jug ali zapad presajene rastline prospevajo ondi dobro, one k nam presajene pa ne rode precej; navadno jih naša huda zima poškoduje. Bilo bi torej zelo napačno, ako bi si kdo novega semena za zimne naročil iz južnih ali zapadnih krajev Evrope, koder so zime veliko manj hladne nego pri nas.

Važno je tudi seme takih rastlin, ki ne poležejo kmalu, ali jim snet, suša itd. ne škoduje. Pravilo je: rano zorečim rastlinam, katere zgodaj pospravljamo z njiv, škodujejo še najmanj suša, mrčesi in zajedavke. Močno steblovje in primerno obdelovanje pomaga, da setve ne poležejo.

Novega semena si kaže omisliti, kadar želimo lepših, izvrstnejših pridelkov, daljšega in finejšega steblovja, sladkih gomoljev. Takšnega semena, zlasti za trgovinske rastline, dobiti je sedaj lahko. Dostikrat pa so vendar kmetovalci prisiljeni iz inozemstva naročiti si novih semen. Temu je krivo, ker jih domači semenski trgovci nimajo. To pa prihaja od tod, ker so naši dobri domači pridelki premalo znani. Zatorej še zmerom preveč slabega semena naročamo iz inozemstva, če ravno imamo doma boljšega.

Naposled bodi še omenjeno: kmetovalec naj vselej poskusi z malim, predno naroči veliko semena. To velja zlasti za stran novih, še nepoznanih sort, pa tudi če ni gotovo, bode li novo seme v novem podnebu prospevalo ali ne. Kadar se je pa kmetovalec z malimi poskusnjami prepričal, da je dotično seme dobro, naroči si ga lahko več.

Razne reči.

* Zgodnja turščica. Prav zgodnja turščica je sekularska s Sedmograškega, ker zori vsako leto po najmrzlejših krajih. Zrnje je majhno in daje lepo zlatorumeno moko. Seme te turščične vrste dobiš pri „Administration der Weinlaube“ v Klosterneuburgu pri Dunaji.

* Mravlje preženeš od čebelnjakov, ako potreseš povsod, koder hodijo, s pepelom, ki si mu primešal $\frac{1}{8}$ do $\frac{1}{4}$ soli. Še boljši pripomoček je pa neki scalnica. Če poliješ z njo vse lesene dele čebelnjakove in napojiš z njo zemljo okoli njega, izginejo mravlje takoj, smrad pa od kraja prav nič ne nadleguje čebel.

* Mleko za kokoši. Ako krmiš kokoši z mlekom, neso ti veliko več jajec. Mleko pomešaj z oparjenimi otrobi ali z drugo pičo.

Kako se zmrzla okna hitro odtajajo. Da se zmrzla okna hitro odtajajo, pomaga to dvoje: 1.) Deni v pol litra gorke vode pest soli ali galuna. Kadar se je to raztopilo, pomoči v tekočino gobo ali mehko cunjico ter obriši zmrzlo steklo, in led se precej odtaja. Steklo zbrisi potem s suho ruto. 2.) V kozarec vode deni žlico

soli, pomoči cunjico v vodo in zbrisi hitro okno. S tem lahko 12 šip odtališ.

* Laneno seme, katero je bilo na mrazu, vzkali hitreje, rastlina poprej razvije liste in tudi poprej zori.

* Ameriške trte za neposredno pridelovanje vina. Neki P. Valin, blizu Lijona na Francoskem, vzgojuje 300^m nad morjem ameriške trte, med njimi vrste Herbemont, Jacques, Othello in Cynthiana. Vse te trte rastejo čudovito hitro in mu dajo na leto po 100 hektolitrov vina, ki je zelo črno in močno, prodaja je pa precej jeseni po 60 frankov (30 gl.) hektoliter.

* Če čebela človeka piči, priporočajo čebelarji tobakov sok, s katerim pomaži mesto, kjer te je pičila. Pravijo, da zadostuje, ako pičeno mesto z mokrim koncem cigare (iz ust) omočiš. Kmalu prestane bolečina in otek. Tako pišejo „Pučke Novine“, katerim moramo odgovornost za to sicer res lahko zdravilo čebelinega pika prepustiti.

* Gliste v zemlji so zelo koristne. Naravoslovec Grimm dokazuje to na široko; po njegovih izkušnjah glista prav nič ne škoduje koreninam rastlinskim; one kopajo zemljo in jo rahlajo, da v njo laže prodirata zrak in pa voda.

* Otemnele okenske šipe se dajo zopet svetle narediti, če jih večkrat z zelenimi koprivami drgnemo.

* Osušeno drevje. Kdor sadnega drevja naroči pozno spomladi, pripeti se mu lahko, da dobi osušenega, kateremu je lubad nagrbančena. Tako drevje popraviš, ako je hitro zakoplješ kakega pol metra globoko v zemljo. Čez 2 ali 3 dni postane lubad zopet gladka, in drevje lahko sadiš.

* Ali naj sadimo malo ali mnogo sadnih vrst? Ako ima gospodar v hlevu 5 ali 6 raznih govejih plemen, na njivi pa 5 do 10 vrst ječmena ali družega žita, in sicer ne zato, ker ga to veseli, ampak ker hoče pridelke svoje dobro prodati, potem se mu bode vsak trezno misleč gospodar smijal. Ako pa ima v sadovnjaku 10, 20 ali celo 50 sadnih vrst, ne zdi se pa nikomur čudno. Kedaj se bodo vendar naši sadjarji vzpametovali in izpoznali, da ni hujšega zla v sadjarstvu, nego če sadimo premnogih sadnih vrst. Noben sadni trgovec ne kupuje 10 ali več sadnih vrst skupaj pomešanih, vedno pa je lahko prodati največjo množico sadja od ene same pa dobre vrste.

* Ako hočeš odpraviti črve iz loncev, v katerih gojiš cvetice, tedaj zalivaj nekaj časa cveticam z vodo, v kateri si kuhal orehovo listje. Ta voda pomori vse črve in ne škodi prav nič rastlinam.

* Lepotične rastline, katere vsadiš v nove lonce, nikdar rade ne uspevajo prvi čas. Žgana glina sesa iz prsti vodo, in prst se krči ter naredi praznino med posodo in sabo. Voda, s katero prilivaš, izteče hitro po tej praznini iz posode. Da odpraviš to nepriliko, namakaj nove lonce, predno vanje sadiš, nekaj časa v vodi.

* Izvrstna prst za gnojne in gorke grede je tista, katere nabereš po travnikih in pašnikih po krtinah. Naberi je pa jeseni, deni jo na kup ter jo večkrat premeči. Ako je zelo mastna, moraš jo seveda s peskom pomešati. Tudi cveticam v loncih se kaj dobro prilega.

* Kakšna sadna drevesa pozebejo poprej? Kolikor bolj so dozorele enoletne mladike, tem manjša je nevarnost, da bi pozebla drevesa. Čim bolj gorko in suho je bilo poletje pred zimo, tem manjša je nevarnost, da bi pozebla drevesa, zato ker ravno od poletnje toplote je odvisna zrelost enoletnih mladik. Mokra poletja so torej nevarnejša drevju, da pozebe. Res je sicer, da hud mraz izjemno tudi popolnoma zrel les pomori, ali na srečo takih nenavadnih mrazov pri nas navadno ni.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

98.

Pri sultanu maročanskem.

Na se zadnje je prišel nov nepričakovani bavbav, ki je tudi hotel imeti svoj delež. In ta bavbav je bil sam marabut Sidi Mustafa. S kraja ni hotel povedati, koliko bi rad, govoril je o malenkosti, ali ta malenkost je vimo rastla tako, da je postala velika svota. Zahteval je 80 španjolskih tolarjev. Vgriznil sem tudi to lesniko, kaj sem hotel. No hvaležni marabut mi je obljubil, da me za to popelje na neko nabožno svečanost, katere ne vidi vsak. Menim, da sem do sedaj jaz edini Evropejec, ki je videl tako svečanost. Obhajal je to svečanost nabožni red Issauahov. Ti meni bi radi dokazali čudovito sposobnost, ki jim jo baje podeljuje ustanovitelj, da morejo brez škode povživati strup in druge škodljive stvari.

Vrata v judovsko četvrtje so bila uže zaprta, ko smo prišli z Judove hiše, ali pest drobiža jih je odprla. Korakali smo po popolnoma neznanem mestnem četvrtju s početka po krivih ulicah, potem po širokej poti, ob kateri je bilo mnogo podrtin, in slednjič smo dospeli v ono četvrtje, ki se širi blizu lepe grobnice Sidi Ben el Abbasa, ki je varuh Maročanske. Nismo šli prav mimo grobnice, ali toliko sem vendar opazil pri mnogih podrtinah, pri katerih sem jo kedaj pa kedaj na oči vjel, da je pozidana v slogu mošej, ima pet kupol ter masiven minaret. V Maroku je toliko podrtih hiš, kakor menda nikjer na svetu. Če se drugej podere hiša, postavijo novo, a če to ni moči, odstrane vsaj posipino. Ne tako v Maroku. Policija se ne briga za to, drugi tudi ne. Zato so ulice in pota nesnažne. Tudi mrhovine leži tu in tam, ki napravlja hud smrad. Tlaku ni nikjer

po zimi leži blato po ulicah, in po letu se vali debel prah.

Hiša Mokkađamova, to je redovnega načelnika, stala je ob cesti, na kateri je bilo izredno mnogo podrtin. Mokkađam je bil provincijal maročanskim Issauahom. Zamenivši nekoliko mistiških znakov drug drugemu stopili smo v hišo. Tako lepe maverske hiše še nisem videl do sedaj. Škoda, da je uže vegasta. S tega pa sodim, da je zelo stara. Maverske hiše mnogo dalje trpé kot evropske. Po pet sto let stare hiše so sploh še trdne. Sodim, da je bila ta hiša pozidana za časa moči in slave maverske. Tudi krasna arhitektura me je potrjevala v tem mnenju.

Pri hiši sta bila dva dvora, na obeh je bilo dosti gostov, ki so sedeli ali čepeli po tleh. Samo odličnejši možje so sedeli s podvitimi nogama. Galerije prvega nadstropja so bile obrobene z jako fino izrezljano leseno ograjo, izza katere so gledale do oči zavite ženske. Sidi Mustafa me je postavil mej dva zelo priletna starčka na mesto, ki je bilo odločeno odličnjakom. Spustil sem se na tla. Bil sem edini Evropejec, kakor tudi edini nemohamedanec v tej skupščini. Pozneje sem se več potov sam sebi čudil, da sem se podal brez vsega varstva med te fanatike. Toda imam navado, kadar potujem po barbarških pokrajinah, da pokazujem popolno zaupanje barbarom, in to mi hodi prav povsodi.

Nabožna svečanost se je pričela s popevanjem skozi nos. Nakrat mej najmočnejšim pevanjem in kričanjem vernikov, pa oglušnim ropotanjem z bobni, vzdigne se prvi za svečanost odločen menih ali brat, kakor so mu rekli, ter prične išdeb. Išdeb je nabožen ples. Prav za prav to ni noben ples, ali drugega imena nimamo za ono umerjeno, s početka polagano, ali vedno brzeje majanje in zvijanje telesa, ki se sprevrže slednjič v krčevito kretanje. Pri išdebu meče plesač glavo in gorenjo polovico života gori in doli, kakor da se globoko klanja. Ko je plesač to nekaj časa uganjal, nastopil je drugi, potem tretji, in slednjič jih je bilo šest, ki so se omotni zvijali in metali sem in tje. To je trajalo pol ure. Nobeden, ki začne ples, ne sme odnehati, dokler ne pade v paroksizem, v vrhunec išdeba. Zvijanje in metanje z glavo in životom je bilo čedalje brzejše, klanjanje čedalje nižje, tako da je slednjič prijela omotica utrujence. Pene so tiščali, oči so se jim izbulile, metali so se kakor da so ob pamet, slednjič so pocepali drug za drugim po tleh. To je bila ekstaza. Ta hip, tako zatrjuje verski zakon redov, pribaja duh ustanoviteljev k učencem svojim, ki ležé v nabožnej blaznosti, ter jim podeli moč, da morejo brez hudih nasledkov povžiti strup in druge škodljive stvari. V divjem neredu so se valjali fanatiški bedaki po tleh, tulili so kot merjasci, kazali so ostre zobe, izmed katerih se je pocejala bela slina, in hlastali so po onih gledalcih, kateri so sedeli blizu njih, kakor da jih hočejo na kosce raztrgati. To stanje paroksizma bratov je dalo menda povod pravljici, da žró človečje meso na tem plesu.